

Βρυξέλλες, 14 Νοεμβρίου 2024
(OR. en)

15497/24

COH 65

ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αποστολέας:	Προεδρία
Αποδέκτης:	Επιτροπή των Μονίμων Αντιπροσώπων / Συμβούλιο
Θέμα:	Ενίσχυση των βασικών πλεονεκτημάτων της πολιτικής συνοχής — Πώς μπορεί στο μέλλον να βελτιωθεί η επιμερισμένη διαχείριση των ταμείων συνοχής σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας; - Συζήτηση προσανατολισμού

Κατά τη σύνοδο του Συμβουλίου Γενικών Υποθέσεων που είναι αφιερωμένο στην πολιτική συνοχής στις 28 Νοεμβρίου, οι υπουργοί που είναι αρμόδιοι για την πολιτική συνοχής καλούνται να συζητήσουν, με βάση το έγγραφο της Προεδρίας που περιέχεται στο παράρτημα του παρόντος σημειώματος, σχετικά με το θέμα «Ενίσχυση των βασικών πλεονεκτημάτων της πολιτικής συνοχής — Πώς μπορεί στο μέλλον να βελτιωθεί η επιμερισμένη διαχείριση των ταμείων συνοχής σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας;».

Έγγραφο αναφοράς

για το Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων που είναι αφιερωμένο στην πολιτική συνοχής
«Ενίσχυση των βασικών πλεονεκτημάτων της πολιτικής συνοχής — Πώς μπορεί στο μέλλον
να βελτιωθεί η επιμερισμένη διαχείριση των ταμείων συνοχής σύμφωνα με την αρχή της
επικουρικότητας;»

Η πολιτική συνοχής της ΕΕ, για την οποία προβλέπεται στη Συνθήκη ότι «έχει ζωτική σημασία για την ακέραια ανάπτυξη και σταθερή επιτυχία της Ένωσης», έχει αποδειχθεί καθοριστική κινητήρια δύναμη για την οικονομική ανάπτυξη, τη σύγκλιση, την ανταγωνιστικότητα και την ολοκλήρωση.

Η πολιτική συνοχής βασίζεται στις αρχές της εταιρικής σχέσης, της επικουρικότητας, της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης και της επιμερισμένης διαχείρισης, γεγονός που επιτρέπει στα κράτη μέλη και τις περιφέρειες να συμμετέχουν ενεργά στην εφαρμογή της πολιτικής, με παράλληλη ενίσχυση της λογοδοσίας σε διάφορα επίπεδα διακυβέρνησης.

Η επιμερισμένη διαχείριση ενδυναμώνει τα κράτη μέλη και τις περιφέρειες, δίνοντάς τους τη δυνατότητα συμμετοχής στον σχεδιασμό και τον προγραμματισμό των πολιτικών της ΕΕ, και όχι μόνο στη διαχείριση και την εφαρμογή τους· ενισχύει συνεπώς το αίσθημα οικειοποίησης των έργων και προωθεί τη συμμετοχή των κοινοτήτων. Η εν λόγω περιφερειακή προσέγγιση χωρίς αποκλεισμούς οδηγεί σε απαντήσεις προσαρμοσμένες σε συγκεκριμένες τοπικές προκλήσεις και προτεραιότητες, επιτρέποντας στις δράσεις της ΕΕ να αφορούν πιο άμεσα τις κοινότητες που εξυπηρετεί.

Κατά τη διάρκεια των συζητήσεων για το μέλλον της πολιτικής συνοχής, πολλά κράτη μέλη και τα θεσμικά όργανα της ΕΕ επιβεβαίωσαν επανειλημμένα την ανάγκη να διατηρηθεί η επιμερισμένη διαχείριση ως βασικό στοιχείο. Η Επιτροπή των Περιφερειών¹ υποστηρίζει σθεναρά στη γνωμοδότησή της επί του θέματος ότι το μοντέλο επιμερισμένης διαχείρισης, η πολυεπίπεδη διακυβέρνηση και η αρχή της εταιρικής σχέσης παραμένουν οι κατευθυντήριες αρχές της πολιτικής συνοχής μετά το 2027, τονίζοντας παράλληλα ότι η συμμετοχή των τοπικών και περιφερειακών φορέων είναι απαραίτητη για την αποτελεσματικότητα της πολιτικής. Η πολιτική συνοχής, όπως επισημαίνεται στην έκθεση της ομάδας υψηλού επιπέδου για το μέλλον της πολιτικής συνοχής², είναι μοναδική εντός της ΕΕ λόγω της τοποκεντρικής της προσέγγισης, με ενεργό συμμετοχή ευρέος φάσματος ενδιαφερόμενων μερών, γεγονός που την ευθυγραμμίζει με την αρχή της εταιρικής σχέσης. Η συμμετοχική αυτή μέθοδος είναι απαραίτητη για την αντιμετώπιση των εδαφικών αναγκών, την αναγνώριση των ευκαιριών και την προαγωγή της επιτυχίας των ευρωπαϊκών έργων συνοχής.

Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ)³ τόνισε ότι τα εθνικά και ενωσιακά κονδύλια που υλοποιούνται υπό επιμερισμένη διαχείριση χρειάζονται σαφείς και απλούς κανόνες σε έναν ενιαίο κανονισμό. Η ΕΟΚΕ καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι προσπάθειες απλούστευσης είναι ιδιαίτερα σημαντικές προκειμένου να διασφαλιστεί ότι το πλαίσιο επιμερισμένης διαχείρισης είναι εφαρμόσιμο για περιφέρειες με περιορισμένη διοικητική ικανότητα.

Πρόσφατα, η δημιουργία του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (ΜΑΑ) επέτρεψε τη σύγκριση με την πολιτική συνοχής λόγω της παράλληλης εφαρμογής και των αλληλεπικαλυπτόμενων τομέων στήριξης. Ο ΜΑΑ παρουσιάζει ένα εναλλακτικό μοντέλο υλοποίησης, αν και χωρίς τον ίδιο βαθμό περιφερειακής συμμετοχής με τα ταμεία της πολιτικής συνοχής. Σε αντίθεση με τα ταμεία της πολιτικής συνοχής, ο ΜΑΑ δεν απαιτεί πολυεπίπεδη διακυβέρνηση ή ισχυρή συμμετοχή των υποεθνικών αρχών, όπως περιγράφει το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο στην ανάλυσή του του 2023⁴.

¹ «Το μέλλον της πολιτικής συνοχής μετά το 2027», Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής των Περιφερειών, που εκδόθηκε στις 29 Νοεμβρίου 2023.

² «Forging a sustainable future together: Cohesion for a competitive and inclusive Europe» (Οικοδόμηση κοινού βιώσιμου μέλλοντος: συνοχή για μια ανταγωνιστική Ευρώπη χωρίς αποκλεισμούς), Έκθεση της ομάδας υψηλού επιπέδου για το μέλλον της πολιτικής συνοχής, Φεβρουάριος 2024.

³ «Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και Πολιτική Συνοχής: προς μια πολιτική συνοχής 2.0», Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, που εκδόθηκε στις 20 Σεπτεμβρίου 2023.

⁴ Επισκόπηση 01/2023: Η χρηματοδότηση της ΕΕ μέσω της πολιτικής συνοχής και του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας: συγκριτική ανάλυση.

Επιπλέον, η λεγόμενη προσέγγιση βάσει επιδόσεων του ΜΑΑ αποτελεί περαιτέρω στοιχείο προβληματισμού σχετικά με το μέλλον της πολιτικής συνοχής. Ωστόσο, στοιχεία επιδόσεων υπήρχαν ανέκαθεν στην πολιτική συνοχής, ιδίως μετά την ανανέωσή της με προσανατολισμό στην επίτευξη αποτελεσμάτων μετά την έκθεση Barca⁵. Ενώ οι συμφωνίες εταιρικής σχέσης καθορίζουν τον μακροπρόθεσμο στρατηγικό προσανατολισμό των ταμείων, τα προγράμματα λαμβάνουν υπόψη τις σχετικές ειδικές ανά χώρα συστάσεις, καθώς και τις εθνικές ή περιφερειακές στρατηγικές, αξιολογούν την εκπλήρωση των οριζόντιων και θεματικών αναγκαίων πρόσφορων όρων, καθώς και καθορίζουν κοινούς και συναθροιζόμενους δείκτες, διασφαλίζοντας την παρακολούθηση των αποτελεσμάτων της πολιτικής σε επίπεδο ΕΕ με διαφανή τρόπο. Επιπλέον, η πολιτική συνοχής έχει κάνει εκτεταμένη χρήση της απαίτησης για αξιολογήσεις και, αξιοποιώντας επίσης τα αποτελέσματά τους, των απλουστευμένων μεθόδων επιστροφής, όπως επιλογές απλουστευμένου κόστους και χρηματοδότηση που δεν συνδέεται με τις δαπάνες.

Καθώς η ΕΕ προετοιμάζεται για συζήτηση σχετικά με τη δομή του μελλοντικού προϋπολογισμού, συμπεριλαμβανομένης της πολιτικής συνοχής, εξετάζεται επίσης η σημασία της επιμερισμένης διαχείρισης για την εφαρμογή της πολιτικής. Σύμφωνα με τις πολιτικές κατευθυντήριες γραμμές για την επόμενη Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τις οποίες παρουσίασε η εκλεγείσα Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ο νέος μακροπρόθεσμος προϋπολογισμός θα πρέπει να είναι «απλούστερος στον τρόπο λειτουργίας του —με λιγότερα προγράμματα και ένα σχέδιο για κάθε χώρα που θα συνδέει τις βασικές μεταρρυθμίσεις με τις επενδύσεις». Αυτό θα μπορούσε, ωστόσο, να συνεπάγεται τη μετάβαση από την τρέχουσα επιμερισμένη διαχείριση σε έναν πιο συγκεντρωτικό τρόπο διαχείρισης των μέσων της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων των ταμείων της πολιτικής συνοχής, με αποτέλεσμα την αναδιάρθρωση των διαφόρων τομέων επιμερισμένης διαχείρισης (προγραμματισμός, διαχείριση και έλεγχος), με δυνητικά σημαντικές επιπτώσεις στην επικουρικότητα, την οικειοποίηση και την εταιρική σχέση.

Η ουγγρική Προεδρία υποστηρίζει ότι η διατήρηση των υφιστάμενων χαρακτηριστικών επιμερισμένης διαχείρισης της πολιτικής συνοχής της ΕΕ συνεπάγεται επίσης τη διατήρηση των βασικών αξιών της πολιτικής. Συνεπώς, θα πρέπει επίσης να εξετάσουμε πώς αυτές μπορούν να ενισχυθούν μετά το 2027, ώστε η πολιτική συνοχής να παραμείνει αποτελεσματικό μέσο για την προώθηση της ανάπτυξης, την ενδυνάμωση των τοπικών φορέων και την οικοδόμηση μιας ισχυρότερης, πιο ανταγωνιστικής και πιο ολοκληρωμένης Ευρώπης.

⁵ An Agenda For A Reformed Cohesion Policy: A place-based approach to meeting European Union challenges and expectations (Ατζέντα για τη μεταρρύθμιση της πολιτικής συνοχής: μια τοποκεντρική προσέγγιση για την ανταπόκριση στις προκλήσεις και τις προσδοκίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης). Ανεξάρτητη έκθεση που εκπονήθηκε κατόπιν αιτήματος της Danuta Hübner, Επιτρόπου Περιφερειακής Πολιτικής, από τον Fabrizio Barca, Απρίλιος 2009.

Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω σημείων, η Προεδρία καλεί τους υπουργούς να συζητήσουν επί του ακόλουθου ερωτήματος:

Πώς μπορεί στο μέλλον να βελτιωθεί η επιμερισμένη διαχείριση των ταμείων συνοχής σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας;
